

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

TÜRKÇE A DERSİ

UZUN TEZİ

“TOPLUMUN AYNASI: AİLE”

Rehber Öğretmen: Işıl Çırakoğlu

Öğrencinin Adı: Irmak

Öğrencinin Soyadı: Türkmen

IB Diploma Numarası: 001129-0044

Sözcük Sayısı: 3938

Araştırma Sorusu: Ayfer Tunç’un “Yeşil Peri Gecesi” adlı yapıtında odak figürün içinde bulunduğu çevrenin yalnızlığına, intikam duygusu geliştirmesine ve güç algısına etkisi nasıl işlenmiştir?

ÖZ (ABSTRACT)

Ayfer Tunç'un "Yeşil Peri Gecesi" adlı yapıtı ile ilgili bu çalışmada, odak figürün yalnızlığına, intikam duygusu geliştirmesine ve güç algısına, içinde yaşadığı çevrenin etkisi incelenmiştir. Bu çalışmada çevre ile ilgili etkiler daha çok aile kurumu ile temellendirilmeye çalışılmış ve odak figürün duygu durumu değerlendirilirken onun en çok işlenen yönleri üzerinde durulmaya çalışılmıştır. Yapıtın yansıttığı toplumsal yapıda ahlaki çöküntü ön plandadır. İlişkiler çıkar ve güç odaklıdır ve bu güç genellikle fiziksel güzellikle ya da parayla elde edilmektedir. Üst sınıfta yer alabilmek ve bir etiket edinebilmek için her yolu kabul edebilen figürlerin yer aldığı yapıtta bu toplumsal bozulmanın belirtileri ilk olarak ailede görülmektedir. Sevgi, saygı, güven ölçütlerine dayanılarak kurulmayan ailelerde kurumun dağılması ekonomik yapıyla, daha iyisini elde etme hırsıyla kolayca mümkün olabilmekte ve bu durumda o kurumun içerisindeki çocukların fiziksel ve duygusal gereksinimleri göz ardı edilebilmektedir. Ayrıntılı inceleme yöntemiyle değerlendirilen yapıtın odak figürü de böyle bir toplumsal yapının ve ailenin ürünüdür, davranış ve düşüncelerinde de, her ne kadar bunlardan arınmak istese de bu değer(sizlik)leri yansıtmaktadır. Olumlu yaşantılarla büyümeyen odak figür, olumlu duygular edinmemekte, yalnızlaşmakta, intikam hissiyle dolup taşmakta ve mutsuz olmaktadır. Yapıtın incelemesi sonucunda varılan bu yargılarla birlikte görülmüştür ki içinde yaşadığımız değerleri aşınmış toplumsal yapıda aile dâhil hiçbir yer korunaklı değildir. Bu çalışmayla, bireyin kişiliğinin, değer yargılarının biçimlendirildiği en önemli çevrenin aile olduğu, ailede oluşan boşlukların doldurulamadığı sonucuna varılmıştır.

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ.....	4
2. GELİŞME.....	6
2.1 YAPITTAKİ AİLE KURUMU.....	6
2.2. YAPITTA AİLE VE DIŞ ÇEVRENİN ODAK FİĞÜRE ETKİSİ.....	9
2.2.1 ODAK FİĞÜRÜN İLGİ VE SEVGİ YOKSUNLUĞU.....	9
2.2.2. ODAK FİĞÜRÜN YALNIZLIĞI.....	10
2.2.3. ODAK FİĞÜRÜN İNTİKAM DUYGUSU.....	13
2.2.4. ODAK FİĞÜRÜN GÜÇ ALGISI.....	15
3. SONUÇ.....	16
KAYNAKÇA	17

I-GİRİŞ

Toplumların değer yargıları denildiğinde hemen herkesin aklına bunun altını doldurabilecek birtakım somut çağrışımlar gelmekte, bu değer yargılarının toplumdan topluma değişebildiği yine herkesçe bilinmekte ve bu yargıların uzun bir süreçten sonra temelde toplumun birlikteliğini korumak amacıyla oluşturulduğu kabul görmektedir. Bununla birlikte ister dini inançlarla ister başka kaynaktan filizlenen inançlarla, ister başka bir nedenle açıklansın toplumların “kadın”larla ilgili kalıplaşmış yargılarının olduğunu iddia etmek mümkündür. Fizyolojik bir özellik olan “doğurabilmek” ve kas gücü açısından erkeklerden görece güçsüz olmak, kadının korunup kollanması düşüncesi doğurmuş ve bu kimi toplumlarda kadın iffetinin kutsal bir değer gibi algılanmasına yol açmıştır. Bu tezde ayrıntılı incelemesi yapılacak eserin belirlenmesinde de bir kadın yazarın bir kadın karakteri nasıl yansıttığını kendi toplumumuzun değer yargıları içerisinde görme isteği etkili olmuştur. Edebiyatımızdaki kadın yazarlarla ilgili yapılan araştırma sürecinde yazar Ayfer Tunç ile yapılan Radikal gazetesinde yayımlanan bir röportajda yazarın şu sözleri, yapıtla ilgili merak duygumu tetiklemiştir:

“Bir çürüme hikâyesi anlatıyorsak, bunun başladığı yer genellikle ailedir ve çürüme ailede başlamışsa ölüm çok büyük bir ihtimaldir; bu çürümenin içinden çıkıp ölüme direniş de romanın ta kendisini oluşturur. Buna bağlı olan soru ise “aile neden çürür” sorusudur ki Yeşil Peri Gecesi asıl bunu dert ediniyor¹”

Ayfer Tunç’un bu sözlerinin yanı sıra yalın bir dille ve akıcı bir üslupla okuru kolaylıkla yakalayabilen bir yazar olması da eserin seçilmesinde etkili olmuştur. Yapıtta anne ve babanın kız çocuğu ile kurduğu bireysel ilişkinin çocuğun tüm yaşamını etkileyebilecek bir etkisi olduğu görülmüş ve araştırma sorusu öncelikle “ailenin çocuğu hayata hazırlamadaki rolü” olarak belirlenmiştir. Ancak yapıtta ailenin romanın odak figürünün kişiliğinin, yaşama karşı duruşunun gelişmesindeki etkisi

---

¹ <http://www.radikal.com.tr/kitap/rahatsiz-olalim-artik-dunya-curuyor-1019109/>

birincil derece de önemli olsa da bireysel tercihleriyle içinde bulunduğu çevrenin ve toplumsal gerçeklerin de onu biçimlendirmede, onun duygularını belirlemede etkili olduğu görülmüştür.

Yazar, söz konusu eserinde yozlaşmış ve bozulmuş düzenin içinde harcanan, biten bir kadının üzerinden bir direnişi ve mücadeleyi kaleme almıştır. Olay örgüsü; kronolojik bir şekilde işlenmek yerine, genel bir süreç içerisinde, anlatıma ve gereken detaya göre geri dönüşlerden yararlanılarak verilmiştir. Günümüz düzenine göndermeler içeren bu kurgu düzen içerisinde odak figürün dağılışı ve yıkılışına tanıklık edecek, bu süreçte yanında olacak ya da direkt olarak romanın etrafında döndüğü direnişe sebep olacak destekleyici figürler yaratılmıştır. Yardımcı figürler, olay örgüsündeki her olayda odak figür için “hayatı” değerler taşımaktadır.

Eserde, çoğu zaman bilinç akışıyla yansıtılmakta olan odak figürün gençliği ve hatta çocukluğundan kesitler verilerek, odak figürün hayatında yaptıklarının, arkadaşlıklarının, ilişkilerinin ve sadece sevilme adına yaşadıklarının altındaki sebep olan çatışmalı aile yapısına ışık tutulmaktadır. Hayatını, varoluşunu kanıtlama savaşı çerçevesinde şekillendirmek zorunda kalan/bırakılan odak figürün dış gerçeklikle baş etme yöntemi, ona haksızlık eden ve bozuk düzene paralel olarak karakterleri şekillenmiş sahte kişiliklerden intikam alma olarak gelişmiştir. Yazarın odak figür için hiçbir isim seçmemiş olması, karakterin kendi hayatına ne kadar ait olmadığını/olmadığını ve yaşadığı toplumda aslında hiçbir yerinin olmadığını en sağlam ve bariz göstergesidir. Yazar, düşünce ve duygu aktarımı için çeşitli şiirlerden de yararlanmıştır. Edebiyatta en önemli duygu aktarma yazı türü olan şiir, olabilecek en iyi ama kapalı biçimde, okuyucuyu da içine katarak odak figürün düşüncelerini ve duygularını anlatmaktadır. Metinler arası etkileşimden yararlanarak okuru zenginleştiren yazarın yapıtları ile akademik çalışmalar da ikincil bir kaynak kullanmak amacıyla gözden geçirildiğinde yazarın edebi özelliklerine ya da işlediği temalara dair roman türü ile ilgili bir araştırma bulunamamıştır². Yazarın bir romanının içeriğini değerlendirme çabası bu tezin amacı olacaktır. Tezde

---

² <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

öncelikle eserdeki aile yapısı değerlendirilecek, sonra bu yapının odak figürünün dünya görüşüne ve kişiliğine yansımaları yorumlanmaya çalışılacaktır. Buna bağlı olarak yapıtta odak figürün yalnızlaşmasının, uyum sorunları göstermesinin, güç algısının gelişmesinin nedenleri içinde yaşadığı çevre ile ilişki kurularak incelenecektir.

II- YAPITTAKİ “AİLE” KURUMU

Ayfer Tunç’un Yeşil Peri Gecesi adlı eseri toplumun çürümekte olan tarafına, sadece hayattan ve onu “bu” hale getiren herkesten öç almak isteyen bir “kadının” bozuk hayatının en derinlerini yansıtarak ışık tutmaktadır. Başlı başına içinde bulunduğu düzeni ve onun hatalarını yansıtmakta olan odak figürün karakterinin temelinde, yine aynı topluma ait bozuk aile yapısı yer almaktadır. Onu hayatını sorgulamaya, umarsız kararları vermeye ve yaşadığı her saniyeden nefret edip intikam almaya sürükleyen de bu sorunlu aile yapısıdır.

Odak figürün babası kaza geçirdikten sonra, annesini amcasıyla basması bütün bu nefretin, yalnızlaşmanın ve soyutlanmanın başlangıcı olarak verilmektedir. Odak figürün güzelliğine her zaman hayran olduğunu dile getirdiği annesinin, babası bir kolunu kaybedip görünüş açısından ciddi bir deformasyona uğramasının ardından gerçekleşen bu olay, dış görünüşün hem odak figürün hayatındaki hem de romanın akışındaki önemini yansıtmaktadır. Bu aldatma ve aldatılma olayı yazar tarafından da güzellikle ve “bütünlükle” bağdaştırılırken aynı zamanda da odak figürün içinde yetişmiş olduğu aile kurumunun da sağlam bağlar üzerine kurulmadığının göstergesidir.

Hayatındaki en büyük idol/rol model olarak annesini seçmiş ve aldatma olayına kadar çok büyük bir hayranlıkla beslemiş olan bu “kadın” figürüne, yetiştirilme sürecinde bir kadının en güçlü silahının güzelliği olduğu düşüncesi sürekli işlenmiştir: “...güzelliğimin büyük bir şans, çok değerli bir şey olduğunu anlatıyor fırsat buldukça. Çok sık fırsat buluyor.”(169). Büyürken annesinin ne kadar güzel olduğunu ve bunun ne kadar farkında olduğunu izleyen odak figürün gelecekteki karakteri de buna

göre şekillenmiş ve daha sonra içinde bulunduğu toplumda bu “güzelliğin” zekâsından ya da kişiliğinden daha çok değer gördüğünü fark etmesi, ona bunu bir sermaye gibi kullanabileceğini de düşündürmüştür. Tamamen karşı olduğu bozuk toplumun bir parçası olması bu şekilde başlamış ve anne figürünün odak figürün değer yargılarının üzerindeki etkisinin yansıtılması açısından önemli bir durum olmuştur.

Babasının hastaneden geldikten sonra annesinin “arkasından çevirdiklerini” öğrenmesi üzerine evde bitmek bilmeyen şiddetin ve kavgaların başlaması odak figürün “ruhu ile bedeninin birbirinden ayrılması” ve “ruhunun bedenini tavandan izlemesi” gibi olayların da başlamasına sebep olmuştur: *“Varlığım bu manzaraya dayanabilmek için çare arıyor ve hemen buluyor. Bedenimle ruhum birbirinden ayrılıyor.”*(162). Artık bütünlüğünü koruyamamaya başlayan odak figür kendinden de soyutlanmaya başlamış ve sorunlardan bu şekilde kaçabildiğini hissederek kendine bir çıkış yolu aramaya başlamıştır. Yine bu şekilde odak figürün umarsız karakterinin yapıtaş olmuştur. Odak figür, art arda yaşadığı sarsıcı olaylardan ve bunları aile gibi kişinin korunup kollanabileceği bir yapı içerisinde deneyimlemekten hayatı gereğinden fazla ciddiye almaması gerektiğini öğrenmiştir.

Annesinin evi terk etmesi üzerine evde sakat, huysuz ve de mutsuz babasıyla baş başa kalması, evdeki rol modelin yerinde olmayışı, odak figürü boşluğa ve soyutlanmaya yönelten başka bir etkidir. Henüz gelişme çağındaki olan bir kız çocuğunun yaşadığı onca şeyin üstüne ilgisizlik ve beraberinde sevgi açlığı son derece kuvvetli bir şekilde baş göstermiştir. Aile ortamından henüz çıkmadan annesinin Doktor Ekrem Bey adında birisiyle yaşadığı ilişki odak figür için ayrı bir darbe olmuştur; çünkü annesi evi terk ettikten sonra Doktor Ekrem Bey’i yine “güzelliğiyle” elde etmiştir. Üstelik onunla ilgili en sık dile getirdiği konu “korkunç para kazanması”dır annesinin. Bu durum, odak figürde, para ve fiziksel güzellik ile elde edilemeyecek şeyin olmadığı düşüncesini pekiştirmiştir. Yazarın okuyucuyla sonradan tanıştırdığı bu aile kurumu “çürümüş” toplumun üst kesiminin direkt olarak yansımasıdır. İçinde bulundukları toplumda kadının yeri ve “namus” değerinin önemine ayna tutarken, odak figürün

“annesine inat” yaşamaya başladığı kısımdır. Rol model, hatta adeta idol olarak gördüğü annesinin artık kendinden utanıyor olduğunu dile getirmesi ve Ekrem Beyin “muayenelerine” ve dayaklarına karşı koymuyor, savaşıyor oluşu odak figürün hayatında ikinci bir kırılma noktası değeri taşımaktadır.

Yapıtta yer alan bu bir diğer aile kurumu baskıcı yetiştirilme ve namus adına aile içinde uygulanan yaptırımlar için de bir örnek ve Ayfer Tunç’un eleştirisidir. Odak figürün, toplum tarafından dayatılan “rahat ve lüks yaşam”, “bol kazanç=mutluluk” gibi kavramlarla kendine Osman adında bir eş edinin yine çürümeye yüz tutmuş bir aile oluşturma girişiminde bulunmuş olması, hayatının yetişkinliğine kadar olan evresinde yaşadıklarının bir sonucu hatta yansıması olarak değerlendirilebilir. Yıkıcılık bakımından odak figür ile çok farklı bir geçmişi olmayan Osman karakteri ve kardeşi Teoman, yapıtta yer alan toplumsal çöküşte kötü ahlakın rolünü yansıtmaktadır. Geriye dönüşlerle kendi geçmişinden verdiği kesitlerin yanı sıra, Osman ve ailesinden de söz eden odak figür, bu şekilde Osman’ın da kendi içinde yaşadığı çöküş ve kötü ahlakını kendi bakış açısıyla temellendirmiştir. Yapıtta kötü ahlakın asıl temsilcisi olan Teoman karakteri, tüm olay sergisi boyunca odak figür tarafından sert ve argo bir dille eleştirilmiş, taraflı bir biçimde yansıtılmıştır.

Odak figürün ağzından okuyucuya aktarılmış olan, Teoman’ın ailesinin geçmişinde görülür ki yapıttaki ahlaki çöküşün birincil temsilcilerinden biri Teoman karakteridir. Anne ve babalarının arasındaki çatışmada Teoman’ın güçlü tarafı -baba figürü- Osman’ınsa zayıf tarafı –anne figürü- seçmiş olması, Osman’ın annesini koruyabilmek için yalan söylemeyi, sahtekârlığı öğrenmesi karakter oluşumlarında büyük rol oynamaktadır. Bu geçmişin ardından Teoman sadece çıkar ilişkileri kurmuş, Osman ise zayıf bireylerin bu toplumda ayakta kalamadığını sert bir şekilde öğrenip hayatını çıkar ilişkileriyle doldurmuştur. Böylelikle bu karakterlerin odak figür üzerindeki yıkıcı etkisi okuyucuya etkili bir şekilde yansıtılmıştır. Odak figür ve Osman karakterlerinin ilişkilerinin başında kuvvetli bir aşk ve sevgi bağı olduğundan çokça söz edilmektedir. Fakat daha sonra güçlünün yanında durmayı

öğrenen ve hayatını çıkar ilişkileri etrafında şekillendirmeye başlayan Osman, odak figürü de kendi çıkarları, borçları ve lüks bağımlılığı nedeniyle başka erkeklerle para karşılığı birlikte olması için zorlamasıyla bu aşkın “ipini çekmiştir”.

Yapıtın ortalarında okuyucuyla tanıştırılan İstanbul’un hatırı sayılır adamlarından zengin Uluçmüdür karakteriyse odak figürün intikam planında çok büyük bir rol oynamaktadır. Teoman’ın yine bir çıkar adına, eline para geçmesi için Uluçmüdürün kızıyla evlenmesi ve daha sonra tanıştırma amaçlı odak figürün evine getirmesiyle karşılaşmıştır bu iki karakter. Daha sonra Teoman’ın paraya gözünün doymaması ve kendi menfaatlerini kardeşi Osman’a da aşılması sonucunda odak figür, Uluçmüdürle birlikte olmaya zorlanmış ve bir başka çöküşü ve de düşüşü bu şekilde tatmıştır. Bu olayla toplumdaki güçlü ve hatırı sayılır insanların kötü ahlakın temsilciliğini yaptığını ve ahlaki çöküşün temelinde yer aldığını göstermektedir.

Yapıtta odak figürün çekirdek ailesinden başlanarak okurla buluşturulan tüm aile yapılarında bir bozulma söz konusudur. Bu ailelerde ilişki sevgi, saygı çerçevesinde yürümekte, eşlerin birbirleriyle ve çocuklarıyla ortak bir gelecek hayali bulunmamaktadır. İlişkiler pamuk ipliğine bağlıdır; yani ekonomik durumu bozulan, fiziksel cazibesini yitiren kadın ya da erkek terk edilmeye mahkûmmuş gibi yansıtılmaktadır. Üstelik kadın olsun erkek olsun, güç elde etmek amacıyla evlilik dışı, çıkar odaklı, günöbirlik ilişkileri tercih edebilmekte ve bunu çocuklarının görebileceğı şekilde fütursuzca yaşayabilmektedirler. Başta annesinin bu yollardan geçmesi, odak figürün çocukluğundan başlayarak değer yargılarının gelişmemesine, sevgisiz ve ilgisiz büyüyerek bunun açlığını çekmesine ve bu boşluğu olumsuz bir biçimde kapatmaya çalışarak ailesinin kötü bir taklidi olmaktan öteye gidememesine sebep olmuştur.

2.2. YAPITTA AİLE VE DIŞ ÇEVRENİN ODAK FİĞÜRE ETKİSİ

2.2.1. ODAK FİĞÜRÜN İLGİ VE SEVGİ YOKSUNLUĞU

Yapıttaki olaylar süresince odak figürün karakterinin çevresindeki çarpık ilişkiler ve bozuk toplumla paralel olarak geliştiği görülmektedir. Anne, babasının; trajedi, aldatma ve şiddet üzerine kurulu ilişkilerinin birbirlerini harcadığı bir ortamda yetişen odak figür, geriye dönüşlerle babaannesinin, Doktor Ekrem’in ve son olarak Osman ile kurduğu aile düzenin de yıkıcılığını anlatmaktadır. Odak figürün olaylara tepkisi, davranışları ve duyguları tamamen bu çerçevelerde temellenmiştir. Bulunmuş olduğu bu ilgiden ve sevgiden mahrum aile kurumları ve ortamlar, yapıtın şimdiki zamanındaki odak figürünün dolmuş olduğu intikam ve öç alma duygularını açıklar niteliktedir.

Yazarın bu kadar fazla çocukluğa ve genç kızlık dönemine geri dönüşler kullanmış olması, o dönemlere ait insanların, ortamların ve olayların odak figürün gelecek yıllarında oluşacak karakterinin yapı taşları olduğunu göstermektedir. Odak figürün ağzından yazılan “*Gökyüzü gibi bir yer bu çocukluk / Hiçbir yere gitmiyor.*(5)” dizeleri bu dönemin odak figür üzerindeki etkisini ve kalıcılığını yansıtmaktadır.

Babasının geçirdiği kazadan sonra bozulan aile ilişkileri odak figürün sevgi yoksunluğunun başlangıcıdır. Bu olaydan sonra hayatı boyunca talihsizlikler onu takip etmiş ve çektiği sevgi açlığı onu bu sevgiyi bulabileceğine inandırmıştır. Kazadan hemen sonra gittiği, babaannesini Fikriyanım’ın evinde aramıştır ilk olarak bu sevgiyi. Fakat burada karşılaştığı, annesini ve odak figürü güzelliklerinden dolayı suçlayan, güzelliklerinin zehirli olduğunu söyleyen babaannesini annesine duyduğu nefreti de ondan çıkarmıştır. Odak figür anne babasından sonra babaannesinde de bir art niyet gördüğünde, ailenin o kadar da güvenli bir ortam olmadığını anlamış ve ailede bile öç alma duygusunun yeşerebildiğini bir kere daha deneyimlemiştir. Bu ilgi ve sevgi arayışını karşı cinsten insanlarla kurduğu ilişkilerde de arayan ancak böyle bir arayışı olduğunu yansıtmak bir yana hep dik

duran odak figür, özel ilişkilerinde de ikiyüzlülüğün, çıkarın egemen olduğunu görmüş, dünyayı döndüren gücün para olduğunu düşünmüştür. Odak figür, anne ve babasından çok uzağa gitmeyerek güç odaklı bir evlilik yapmıştır. Eşi Osman'ın ve eşinin kardeşi Teoman'ın da aile geçmişinin kendisinden farklı olmadığını, eşi hızlı bir ekonomik çöküşteyken kardeşi Teoman'ın yükselme hırsını ve bunun iki kardeş arasında acımasız karşılaştırmalara neden olmasını yakından gözlemlemiş, zaten güven temeline oturtamadığı bu ilişkisinde de ilgi, şefkat gereksinimini giderememiş; aksine kötücül duygularını pekiştirmiştir.

2.2.2. ODAK FIGÜRÜN YALNIZLIĞI

Aile içerisinde bir noktaya kadar yeterli ilgi ve sevgiyi görmüş odak figürün, tüm hayatında etkili olacak ve her an izini taşıyacağı karakterinin temelleri bu ortamda atılmaya başlamıştır. Daha sonra bu ortamın babasının geçirdiği kaza ile bozulmuş olması odak figürü çok büyük bir eksikliğe ve bu eksikliğin devamında yalnızlığa sürüklemiştir. Babası hastanede ve annesi geç saatlere kadar çalışırken babaannesi Fikriyanım'ın yanında kalmaya başlaması, anne ve baba figürünün bir anda odak figürün hayatından ilk defa bu denli çıkmasına ve bu ev ortamının otoritesi olan Fikriyanım'ın nefretinden kaynaklı sevgi yoksulluğuna ve umutsuz sevgi arayışına sebep olmuştur. Bu nefretin asıl kaynağı, oğluna yakıştıramadığı ve ahlaki hiçbir alanda takdir edemediği odak figürün annesidir: “*Söyle bakalım, sen de büyüyünce annen gibi orospu mu olacaksın?*”(21). Babaannenin odak figürün güzelliğine ve annesine duyduğu bu nefreti torununa yansıtması, onu daha çok sevgi için arayışa itmiştir.

Babaannesinde bulunduğu sürenin ardından, babasının ve annesinin eve gelmesiyle kendi evine dönen odak figür burada da kısa sürede yalnızlaştırılmıştır. Artık hayata karşı nefretten başka bir şey hissetmeyen sakat babası ve onu aldatan mutsuz annesinin ilişkilerinin asla eskisi gibi olmayışı ve bitmek bilmeyen tek taraflı şiddet üzerine anne evini terk etmiş ve kızını onu gerçekten seven tek

insandan mahrum bırakmıştır. Babasının dış dünyayla iletişimini koparması üzerine kızından da uzaklaşması ve annesinin onu bırakıp gittiği düşüncesi, artık yanında ne annesinin ne de babasının bulunuyor olması odak figürü derin bir yalnızlığa mahkûm etmiştir. Korkunç bir kavganın ardından annesinin duvarda kuruyan kan ve diş izlerini temizleyen ve ilk defa burada ruhunun bedeninden ayrıldığını hisseden odak figür, yalnızca dış gerçeklikten değil aynı zamanda kendi benliğinden de uzaklaşmış ve soyutlanmıştır. Yazarın odak figürün ruhsal ve duygusal durumunu anlatmak için kısa cümleler kullandığı bu bölüm aynı zamanda onun ileriki yaşlarında baş gösteren sevilme ihtiyacını ve gerçek sevgiye inanmayışını da temellendirir niteliktedir: *“Sevginin kesintisiz bir şey olduğuna inanmıyordum. Sevgi doğuyordu. Sonra bir gün ölüyordu. Ölünce hiç doğmamış gibi oluyordu.”*(18).

Odak figür, bu boşluk ve yalnızlığı, yaşamı boyunca karşısına çıkan insanlarla doldurmaya ve yok etmeye çalışmıştır. Çocukluk döneminde her zaman yanında olacağına inandığı komşu Vatuş karakteri bu insanlardan biridir. Vatuş; odak figüre bakmış, onunla ilgilenmiş, beslemiş ve en önemlisi ise bir anne gibi sevmiştir. Onu terk eden annesinden uzun süredir göremediği ilgiyi ve hissedemediği sevgiyi Vatuş’ta bulmuş, *“asıl annesinin”* o olduğunu savunmuştur. Bu karakter odak figürün yalnızlığına da çare olabilen ve güvendiği, o dönemde yanındayken kendini güvende hissettiği tek karakterdir: *“Özlediğim kucağı ise bütün gezegende hatta koca ıssız evrende, kendimi kayıtsız şartsız güvende hissettiğim tek yer.”* Bu yalnızlık ve sevgi boşluğuna iyi gelebilen bir diğer kişiye, odak figürün intikam planlarının başladığı sırada girmiştir hayatına. Gün isimli bu karakterle çıplak pozlarının çekilmesi için gittiği dergide tanışmıştır. Gün, kısa bir sürede odak figürün annesinin yerini doldurmuş, rehber ve dayanak olmuş ve odak figürü sevmiştir. Odak figür, Gün hakkında *“tek dostum, ablam, annem, babam, cankurtaranım, ruh bağım”* diye söz etmektedir. Bu da gösterir ki odak figürün hayatında bir anne veya babadan daha önemli bir yeri vardır Gün karakterinin. Bu kişi aynı zamanda odak figürü bir arada tutabilen, “ruhuyla bedeninin” ayrılmasını engelleyen etken olmuş ve soyutlandığı kişiliğine ve dünyasına tekrar bağlanmasını sağlamıştır.

Odak figürün tüm hayatına hükmeden bu yalnızlık hissi yanında getirdiği sevgi yoksunluğuyla birlikte birçok yanlış seçim ve karara da sebebiyet vermiştir. Bazen sadece ilgi görebilmek için yaşça büyük, tehlikeli ya da çoktan evli insanlarla beraber olmuş ve bu şekilde içindeki boşluğu doldurmaya çalışmıştır. Büyüdüğü ortamın sonucunda bu denli yalnızlaşan ve sürekli bir boşluk hisseden odak figür, sevgisizliğin sonucunda yalnız kalmanın sonuçlarını temsil etmektedir. Genç kızlığının en yalnız, mutsuz ve korumasız döneminde odak figürün hayatına giren Ali karakteri, odak figürün bulunduğu ve kendini tamamlamaya çalıştığı bir kişi değildir. Ali, odak figürün hayatına birden ve kendiliğinden girmiştir fakat asla uzun süre kalmamıştır. Odak figürün hayatına giren diğer erkeklerin aksine, Ali, tutamayacağı sözler vermemiş ve asla her daim yanında olabileceğine inandırmamıştır. Bu özelliği odak figürün ona koşulsuz güvenmesine, âşık olmasına ve yaşamı boyunca aidiyet hissetmesine yetmiştir. Ali'den sonra odak figürün hayatına girmiş olan insanlar Ali'nin sürekli kaybolmasıyla açtığı boşluğu doldurma amaçlı, odak figür tarafından hayatına sokulmuş insanlardır. Yine Ali'nin boşluğunu doldurmak adına evlendiği Osman karakteriyse odak figürün âşık olduğunu sandığı güvenli limanıdır fakat Odak figürün gerçekten âşık olduğu tek insan Ali'dir: *“Hayata hep kendimi birilerine âşık olduğumu inandırmaya çalışarak tahammül etmiştim. Ama hep birilerine âşık olmaya çalışarak sefil olmuşum. Aslında âşık olduğum herkes tekti, Ali'ydi. (17).* Odak figürün Ali ve Osman kişilerinin dışında romantik bir bağ kurduğu tüm diğer insanlar yine yalnızlığını örtbas etmek istemesinin bir sonucudur. Lise döneminde öğretmeni Seçkin Bey bunlardan biridir. Ne kadar yanlış olduğunu bildiği halde tüm bildiklerini unutmayı seçip görmezden gelmiş ve sadece Seçkin Bey'in gözlerindeki sevgiyi görebilmek adına teklifini kabul etmiştir. Odak figür kendini sevildiğini hissetme emeline o kadar kaptırmıştır ki gece yarısı İngilizce öğretmenin ofisine giderken korktuğu şey yakalanma korkusu ya da biri görürse ne der endişesi değil, sevilmemeye, istenmemeye korkusudur: *“Birden bir korku yalıyor vücudumu. Yakalanmak korkusu değil. Yakalanırsam neler olacağını düşünmüyorum bile. Ama ya sevilmiyorsam? Ya istenmiyorsam aslında?” (332).* Bu korku ve Seçkin Beyin odak figürü kapı dışı edip rezil etmesi kaçışların en büyüğüne, intihar girişimine sebebiyet

vermiştir. Odak figür “hiçbir şey hissedemediğini” söylese de bu yol ona “oyundan çıkmanın” en kolay yolu gibi gelmiştir.

2.2.3. ODAK FİGÜRÜN İNTİKAM TUTKUSU

Yazar, odak figür üzerinden içinde bulunduğumuz toplum, çarpık ilişkiler ve bozulmuş aile yapılarına ciddi bir şekilde eleştiride bulunmaktadır. Bu toplumun içeriği ve içinde bulunan hala “iyi” kalmış insanlara etkisi odak figür ve hatta bir “kadın” üzerinden okuyucuya aktarılmıştır. Bu toplumda yetişen ve tüm yaşamı boyunca gerek yaşadıklarından gerekse gördüklerinden dolayı düzene karşı sert bir tepki geliştirmiş olan odak figür, içinde bulunduğu aile yapısının ve çevresi tarafından uğradığı haksızlıkların etkisiyle bu tepkiyi kendi hayatını mahvetme isteği ve devamında intikam duygusu olarak göstermiştir. Babasının geçirdiği kazanın ardından hastanede bulunduğu sürede annesinin onu ve odak figürü aldatmasıyla hayal kırıklıkları başlamış ve aynı zamanda da hayata karşı beslediği, anne kaynaklı öfkenin de temeli atılmıştır. Fakat bu öfke ve hayal kırıklıkları odak figürü topluma ve hayata karşı doldursa da yine de toplumun bir parçası olmasına ve kaderine boyun eğmesine engel olamamıştır. Toplumun ve çarpık ahlaki değerlerin beklentilerini karşılayarak birçok ilişki yaşamış ve bunların sebebi olarak hayatta kurban konumunda olduğunu göstermiştir: “Dünyaya kurban edilmeye hazır gözlerle bakmak, hayır demekten kolaydı. Mağdur olmak cesur olmaktan çok daha kolaydı. İnsan cesareti seçmezse kurban olmayı kendiliğinden seçmiş oluyordu.”(46). Odak figürün annesiyle hesaplaşma hırsından çıkmış bu hayatını yıkma yarışı, ortaokul döneminde annesi ve Doktor Ekrem Bey ile kalırken, annesinin odak figürün dövülmesine tepkisiz kalması ve tokat atması üzerine eve geç saatlere kadar uğramayıp sürekli kendinden yaşça erkeklerle takılması ve tüm derslerinden kalmasıyla başlamış ve “annesinin başının belası” olmuştur. Bu başlangıcın ardından 19 yaşlarında, “güzel ahlak timsali” amcasını utandırmak ve dolaylı olarak intikam almak amacıyla *Phoenix* adında bir dergiye çıplak pozlar vermiş ve intikam alma isteğinin kendi hayatına verdiği önemden daha baskın olduğunu kanıtlamıştır. Bu durum odak figürün yıkılmışlığı ve öç almak için gözü dönmüşlüğü hakkında çok net

yargılar içermektedir. Derginin adının *Phoenix* olması da odak figürün yeniden doğmak, yeni bir hayata sahip olmak adına kendini “yaktığını” açık bir şekilde yansıtmaktadır. Bunun ardından Phoenix isimli şiire yer vermesi, bu tezi destekler niteliktedir: “*Kim ne derse desin ben bugünü yakıyorum/ Yeniden doğmak için çıkardığım yangından*”.(104). Başta bir yıkım olarak değerlendirilebilecek bu davranış aslında odak figürün yeni bir hayat kurma, temiz başlangıç umutlarını barındırmaktadır. Odak figürün hayatını annesini incitme ve “başına bela” olma hedefleriyle şekillendirmiş ve tüm yaşamını bu amaç doğrultusunda yönetmiştir. Toplumca kabul edilemeyecek fakat aslında toplumun aynasına dönüşmüş olan odak figür, bu süreç içinde annesini bu kez dolaylı değil doğrudan incitmek istemiştir. Babasının vefatını yılbaşında annesine yolladığı kartta yazmış ve ona karşı beslediği bütün kin ve nefreti “acıklı suvenirleriyle” yansıtmaya çalışmıştır: “*Babam kurdun saatinde öldü. Bu savaşı muhteşem güzelliğin kazandı anne.*”(103). Açıkça görülmektedir ki odak figürün başına gelen her türlü talihsizliklerden dolayı suçladığı annesi, güzelliğinin kurbanıdır. Annesinden kendine geçen bu güzelliği her gün aynada görmek zorunda olan odak figürün içindeki intikam duygusu bununla da beslenmiştir.

Bir diğer intikam bu sefer açık ve barizdir. Dolaylı değil direkt ve “ne pahasına olursa olsun”dur. Bu defa odak figür, tarafından sürekli haksızlığa uğratıldığı, kullanıldığı ve çıkar adına harcandığı Teoman ve Uluçmüdür’ü kurban seçmiştir. Teoman’ın çıkarları adına Uluçmüdür’e alet olan odak figür, bir süre sonra bunu intikam emellerinde kullanmaya karar vermiş ve kendi rızasıyla Uluçmüdür’ün kollarının arasına girmeye başlamıştır. Bu plan, odak figürün Uluçmüdür’le birlikte olduğu bir geceyi kayda alması ve bunu yaymasıyla sonlanmıştır. Bu eylem odak figürü “mağdurluktan” çıkarmış ve başkaldırmıştır. Artık anne mirası güzelliğinin kurbanı olmaktan çıkmış ve onu öç almak için nasıl kullanacağını öğrenmiştir. Böylelikle bu sefer tam anlamıyla kendi hayatı pahasına intikam almış ve başkalarının hayatını bitirmiştir. Odak figürün bu şekilde bir intikam alabileceği olduğunun geç gelen bilinci, onu yaşadığı hayatı sevmeye itmiştir. Sürekli içinde bulunduğu hayata, topluma ve düzene karşı duran, kolay kaçış yolunu seçen, yıkıma giden ve hatta intihara

kalkışan odak figürdeki bu değişim, Uluçmüdür'den aldığı intikamın sonunda öleceği korkusuyla gelişmiştir.

Son olarak yapıta adını veren “*yeşil peri gecesinde*” odak figür, amcası Süleyman’la yüzleşme ve ondan intikam alma fırsatını yakalamıştır. Gün ve odak figür ölümcül olduğunu bildikleri ve onu “*asıl çekici kılan şeyin*” bu olduğunu söyledikleri, yasaklanmış içkiyle başladıkları bu gecenin sonunda Süleyman odak figürü sokak ortasında bulmuştur. Burada annesine ve ailesine yaptıklarını bizzat suratına vurmuş ve onu itiraf etmek zorunda bırakmıştır. Amcasının yaşamasını istediği utancı ve öfkeyi yaşadığını gören odak figür son intikamını da almıştır.

2.2.4. ODAK FİGÜRÜN GÜÇ ALGISI

Odak figüre, daha hiç fark edemeyeceği yaşta, bunu kullanmanın ustası olan ve nasıl kullanılacağını en iyi bilen annesi tarafından, güzelliğinin ne kadar iş göreceği, bu kadar güzelken çalışması gerekmediği, güzelliğin her kapıyı açtığı dayatılmış ve basamak basamak öğretilmiştir. İlerleyen yaşlarda, içinde bulunduğu toplumda zekâ, eğitim, kişilik veya düşüncelerden çok, güzelliğinin kabul ve ilgi gördüğünü fark etmiş, bunu öğrenmiş olan odak figür, bu fıkirden nefret ettiği halde bunu bir avantaja çevirmiş ve karşı çıktığı toplumun bir parçası oluvermiştir.

Çok küçük yaşta, annesi terk ettikten sonra babaannesinde yaşarken, sayısız hakaret duyduğu güzelliğini kuzeni üzerinde kullanmış ve onun sevgisi, ilgisinden beslenmiştir. Kitap okumayı çok seven odak figür, babaannesinin haberi olmadan kuzeninin onun için getirdiği kitapları okumuştur. Daha sonra annesinin “başının belası” olmaya karar verdiği sıradaysa yine güzelliğini ve çekiciliğini kullanarak bütün erkekleri çevresinde toplamış onları adeta oyuncağı haline getirip istediği her yere, her şeye ulaşmıştır.

Odak figürün ilerleyen yaşlarında, annesinin içinde bulunduğu toplumda yer edinmek için kullandığı miras güzelliğini intikam aracı olarak kullanmıştır. *Phoenix* dergisinde fotoğraflarının yayılması ve en önemlisi Uluçmüdür'ü kapana sıkıştırmasında en büyük etken odak figürün güzelliğinden başkası değildir.

3.SONUÇ

Bu tezimde Ayfer Tunç'un Yeşil Peri Gecesi adlı eserinde içinde yaşadığı çevrenin ve toplum düzeninin odak figürün yalnızlaşması, intikam duygusu geliştirmesi ve güç algısına etkisini inceledim. Geçmişle hesaplaşma ve öç alma amaçlarıyla hayatını biçimlendiren odak figürün bu algıları, yazarın bozuk toplum düzenine tepki ve eleştirilerini odak figür üzerinden yansıtmasıyla değerlendirdim. Yapıtta odak figürün parçası olduğu aile kurumlarında edindikleri, gördükleri ve yaşadıklarıyla başlayan/gelişen yalnızlık, intikam ve güçlü/güçsüz duyguları, odak figürün yaşadığı olaylar ve hayatına giren insanlar üzerinden inceledim ve nedenleriyle aktardım. Bu sırada yazarın toplumla ilgili değinmek istediği noktaları ve nasıl değindiğini de yansıttım.

Odak figürün babasının geçirdiği kaza ve annesinin aldatmasıyla başlayan, yaşamındaki bozulmalar, odak figürün karakteri üzerinde de ciddi değişimlere sebebiyet vermiş ve onu karşı durduğu toplum düzeninin insanlarından biri haline getirmiştir. Hayatından ve kendinden soyutlanmasına, yalnızlaşmasına sevgi ve ilgi yoksulluğuna sürüklenmesine sebep olan bu olay, odak figürün yıkıma karar vermesinin de temelinde yer almaktadır.

Yapıtın tümüne hâkim olan intikam alma duygusu odak figürü, toplum neyi onaylıyorsa ona uymamaya itmiş, ona, kurallara aykırı ve yasadışı bir hayat tarzını benimsetmiştir. Odak figürün seçmiş olduğu bu hayatta karşısına çıkan tüm insanların paranın ve gücün esiri olmuş olması, yazarın bu toplum düzenini eleştirmesinden kaynaklanmaktadır. Aldığı en son intikamdan, Uluçmüdür'le beraber olduğu kayıtlarını yaydıktan sonra öleceğini/öldürüleceğini düşünen odak figürün tekrar hayata bağlanmış olması ve pişmanlıklar, hatalarla dolu hayatının yaşamaya değer olduğu kanısına

varması, odak figürdeki duygu değişimlerinin en büyüğüdür. Çarpık düzene karşı sergilediği bu son tepkisinin de sonlanmış olması, odak figürün yaşamı boyunca sürüp gitmiş olan hesaplaşmanın burada sonlandığının bir göstergesidir.

KAYNAKÇA

Tunç, Ayfer. Yeşil Peri Gecesi.Can Yayınları; İstanbul, 2010.

<http://www.radikal.com.tr/kitap/rahatsiz-olalim-artik-dunya-curuyor-1019109/>